

Ewa Piotrowska

Biblioteka Główna Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie

Biblioteka Narodowa Malty

Streszczenie: W artykule przedstawiono historię i współczesne funkcjonowanie Biblioteki Narodowej Malty. Szczególną uwagę zwrócono na liczne formy aktywności naukowo-kulturalnej i działalność edukacyjno-marketingową instytucji. **Słowa kluczowe:** Biblioteka Narodowa Malty, Malta.

Malta jest jednym z najmniejszych państw Europy. Archipelag kilku wysp z dwiema największymi — Malta i Gozo znajduje się około 90 km od wybrzeży Sycylii i prawie 290 km od Tunezji. W 1974 roku Republika Malty uzyskała niepodległość, a od 2004 roku stała się członkiem Unii Europejskiej. Kraj zamieszkuje około 450 000 ludności, a jego wielkość (316 km²) zbliżona jest do powierzchni Krakowa. Dwoma oficjalnymi językami są angielski i maltański, wywodzący się z języków semickich, z wieloma podobieństwami do języka arabskiego. Po okresie obecności Brytyjczyków na Malcie oprócz języka pozostał lewostronny ruch kołowy. Flaga maltańska przypomina polską — są to również barwy biało-czerwone. Stolicą państwa jest Valletta — miasto powstałe w 1566 r. (stolica Malty od 1571 r.). Otrzymało ono nazwę od Jeana de la Valette (1494-1568), wielkiego mistrza zakonu maltańskiego, który obronił wyspę przed najazdem tureckim w roku 1565. Jest to najmniejsza i najdalej wysunięta na południe stolica europejska, zamieszкана przez niespełna 6500 mieszkańców. Biblioteka Narodowa Malty znajduje się w samym centrum Valletty na placu Republiki, na którym przez cały rok działają ogródki kawiarniane. Budynek znajduje się w pobliżu konkatedry św. Jana (z 1578 r.) i Pałacu Wielkich Mistrzów (z 1571 r., obecnie Kancelaria Prezydenta). Przed wejściem do biblioteki wznosi się pomnik królowej Wiktorii, jeden z wielu śladów panowania brytyjskiego na wyspie.

W Republice Malty funkcjonuje około 400 bibliotek szkolnych, publicznych i specjalnych, Biblioteka Uniwersytetu Maltańskiego (University of Malta) oraz Biblioteka Narodowa Malty. Zgodnie z *Malta Libraries Act* z 2011 roku utworzono Malta Libraries — jednostkę rządową, podległą Ministry for Education and Em-

Zdj. 1. Biblioteka Narodowa Malty. Fot. E. Piotrowska.

ployment, odpowiedzialną za Bibliotekę Narodową i biblioteki publiczne, której celem jest ochrona dziedzictwa kulturowego Malty oraz rozwój bibliotek i czytelnictwa. Tym samym aktem powołano również ciało doradcze – Malta Libraries Council. W kraju działają dwie organizacje bibliotekarskie: Malta Library and Information Association i Malta School Library Association. Na Uniwersytecie Maltańskim w ramach Faculty of Media & Social Sciences funkcjonuje Department of Library Information and Archive Sciences. Od 1986 roku w ofercie uczelni znajdują się wieczorowe 2-letnie podyplomowe kursy dla bibliotekarzy (Diploma in Library and Information Studies), a od 2011 roku 3-letnie studia licencjackie (Bachelor in Library Information and Archive Studies).

Historia

Początki Biblioteki Narodowej sięgają roku 1555, kiedy to został wydany dekret nakazujący przekazywanie wszystkich książek należących do majątku zmarłych rycerzy zakonu maltańskiego do wspólnego skarbca zakonnego. Formalnie powołano *Bibliotheca Publica*, ale nie przeznaczono na ten cel żadnego budynku. W roku 1766 zmarł Louis Guerin de Tencina, posiadający jedną z największych na Malcie kolekcji, która została przejęta przez zakon maltański. Od tego czasu zbiory przechowywane nadal w kilku budynkach w mieście nazywane były *Bibliotheca Tanseana*.

Obecny budynek Biblioteki Narodowej powstał w 1796 roku, a zbiory biblioteczne zawierały wtedy m.in. kilkadziesiąt tomów należących do zakonu kawalerów maltańskich. Gmach zaprojektował architekt polskiego pochodzenia Stefano Ittar (1724-1790), urodzony w Owruczu na Ukrainie, zmarły na Malcie, działający na terenie Włoch. Od roku 1765 Ittar przebywał w Katanii na Sycylii, a od 1785 roku zamieszkał na Malcie, gdzie tworzył projekty na zlecenie zakonu maltańskiego. Dzieła jego zaliczane są do baroku sycylijskiego.

W 1798 roku Malta została podbita przez Napoleona, a rycerzy zakonu maltańskiego usunięto z wyspy. Opóźniło to prace nad przeniesieniem księgozbioru do nowego budynku. Otwarcie biblioteki w miejscu, w którym działa do dnia dzisiejszego, nastąpiło dopiero w roku 1812 w czasie administracji brytyjskiej – pod nazwą Malta Public Library. Po opanowaniu Malty przez Wielką Brytanię zbiory biblioteczne znacznie wzrosły. W 1936 roku król Jerzy V nadał bibliotece status Królewskiej i rozpoczęła ona funkcjonowanie jako Royal Malta Library. W 1976 roku opublikowano rozporządzenie o bibliotekach publicznych, rozdzielające funkcje bibliotek publicznych i Biblioteki Narodowej, a instytucja już jako National Library of Malta stała się biblioteką naukową, udostępniającą swe zbiory tylko na miejscu. W 1998 roku w Bibliotece Narodowej oraz bibliotekach publicznych rozpoczęto automatyzację, wprowadzając oprogramowanie Geac.

Zadania

Zadaniem Biblioteki Narodowej jest gromadzenie, katalogowanie i przechowywanie wszystkich książek i czasopism opublikowanych na Malcie. Od 1925 roku wspólnie z Gozo Public Library instytucja posiada egzemplarz obowiązkowy. Akt z 1925 roku, a następnie *Malta Libraries Act* z 2011 roku obliguje wszystkich maltańskich autorów i wydawców publikujących na Malcie lub za granicą do dostarczania dwóch kopii każdej drukowanej publikacji, jednej dla Biblioteki Narodowej, drugiej dla Gozo Public Library. Według krajowego biura statystycznego w 2014 roku Biblioteka Narodowa Malty otrzymała 963 egzemplarze obowiązkowe (w tym 402 książki i 561 periodyków), w 2013 roku – 1023 (463 książki i 560 periodyków), w 2012 roku – 1171 (604 książki, 567 periodyków). Z powyższych danych wynika, że liczba dostarczanych książek wyraźnie spada.

Od 1983 roku Biblioteka Narodowa publikuje *Malta National Bibliography* (*Bibliografija Nazzjonal ta' Malta*), która rejestruje prace opublikowane na Malcie w ciągu ostatniego roku, wybrane artykuły z lokalnych periodyków oraz publikacje autorów maltańskich lub dotyczące Malty wydane za granicą. Bibliografia posiada dwa indeksy: autorów/tytułów/serii oraz przedmiotowy. Do opisu bibliograficznego używa się Anglo-American Cataloging Rules i Dewey Decimal Classification.

Kolekcje i katalogi

Biblioteka Narodowa Malty posiada cenne historyczne księgozbiory i archiwa. W kolekcji znajduje się 60 inkunabułów i 1600 manuskryptów, 6575 tomów archiwów zakonu maltańskiego, 658 woluminów archiwów średniowiecznych Università dei Giurati miast Mdina i Valletta oraz egzemplarze obowiązkowe (dokumenty o Malcie, opublikowane na Malcie lub autorstwa maltańczyków wydane na całym świecie w formie książek, czasopism i innych dokumentów).

Jednym z cennych inkunabułów jest *Cosmographia* Ptolemeusza z 1490 roku z mapą Morza Śródziemnego i Maltą. Biblioteka ma wiele dzieł z wartościowymi oprawami np. wykonanymi dla Ludwika XIV (z kolekcji Tencina). Kolekcja biblioteczna składa się również z niewielkiej liczby map i planów Malty oraz różnych części Włoch obejmującymi okres od XVI w. do współczesności. Od 1937 roku w zbiorach biblioteki znajdują się księgozbiory prywatne rycerzy maltańskich i archiwa zakonu maltańskiego od 1211 do roku 1798, czyli do czasu panowania zakonu na Malcie. Dokumenty powstałe po 1798 roku przechowywane są w archiwum w Rzymie.

Wśród publikacji dotyczących Malty można znaleźć m.in. dzienniki wydawane przez społeczności maltańskich emigrantów w różnych krajach. Pierwsza gazeta maltańska — „Journal de Malte” został opublikowany w roku 1798 tuż po wkroczeniu na wyspę Francuzów. Innym periodykiem jest „Gazzetta del Governo di Malta” wydawana nieprzerwanie od 1813 roku przez administrację lokalną.

W Bibliotece Narodowej Malty czytelnicy mają do dyspozycji trzy katalogi:

- do 1955 roku — katalog w skoroszytach, ułożony alfabetycznie według autorów oraz przedmiotowo zgodnie ze starymi wersjami Dewey Decimal Classification
- od 1955 r. — katalog kartkowy alfabetyczny i przedmiotowy (Dewey Decimal Classification)
- od 1995 r. OPAC (Online Public Access Catalogue) — przeszukiwanie m.in. przez autora, tytuł, hasło przedmiotowe, słowa kluczowe.

Struktura organizacyjna

W Bibliotece Narodowej Malty funkcjonuje kilka oddziałów:

- *Reader's Services Unit* — służy odwiedzającym użytkownikom i zapewnia pomoc w wyszukiwaniach w katalogach oraz w korzystaniu z czytelni; jego zadaniem jest udzielanie informacji głównie o Malcie i jej historii oraz rejestracja czytelników. Ze zbiorów korzystać można tylko na miejscu. Odwiedzający otrzymują identyfikatory. Czytelnia dostępna jest dla osób powyżej 14 roku życia. W czytelni znajdują się czytniki mikrofilmów. Reprodukacja manuskryptów i czasopism możliwa jest tylko z mikrofilmów, na których znajduje się m.in. kolekcja czasopism czy archiwa zakonu maltańskiego. Jeśli nie ma mikrofilmów — manuskrypty i rzadkie książki są skanowane. Użytkownicy mają dostęp do biblioteki cyfrowej DigiVault.

Zdj. 2. Czytelnia. Źródło: *General Information. In Malta Libraries* [online], 2015 [dostęp: 2015-09-21]. Dostępny w World Wide Web: <http://education.gov.mt/en/education/malta-libraries/Pages/NationalLibrary/General-Information.aspx>.

Zdj. 3. Pracownia digitalizacji. Źródło: *General Information. In Malta Libraries* [online], 2015 [dostęp: 2015-09-21]. Dostępny w World Wide Web: <http://education.gov.mt/en/education/malta-libraries/Pages/NationalLibrary/General-Information.aspx>.

- *Bibliographic Services Unit* — zajmuje się rejestrowaniem egzemplarza obowiązkowego, publikuje *Malta National Bibliography*, przygotowuje kwerendy dla czytelników dotyczące informacji na temat książek i periodyków o Malcie.
- *Archives Unit* — odpowiedzialny za archiwą, manuskrypty, inkunabuły i książki rzadkie znajdujące się w Bibliotece Narodowej, przygotowuje inwentarze i katalogi tych dokumentów, organizuje wystawy w bibliotece, a także w innych instytucjach maltańskich i za granicą.
- *Reprographic Section* — zajmuje się wykonywaniem skanów oraz fotokopii książek i manuskryptów za opłatą; w przypadku istnienia mikrofilmów kopie są robione tylko z nich w celu ochrony oryginałów.
- *Bindery Section* — do zadań należy oprawa dzienników i czasopism, zniszczonych książek i manuskryptów, przygotowywanie wystaw organizowanych przez Bibliotekę Narodową.
- *Digitization Unit* — dział odpowiedzialny za skanowanie/fotografowanie dokumentów i umieszczanie ich w cyfrowym archiwum DigiVault; utworzony jako część projektu z lat 2009-2012 współfinansowanego z funduszy Unii Europejskiej pod nazwą *ERDF 109 — Digitisation Strategy and Framework for the National Library of Malta Project*, który zakładał skanowanie/fotografowanie każdego dokumentu przechowywanego w bibliotece.

Działalność edukacyjna i marketingowa

Maltańska Biblioteka Narodowa jest instytucją aktywną naukowo, propagującą zarówno własne kolekcje, jak i historię i kulturę Malty. Prowadzi działalność marketingową oraz edukacyjną dla uczniów, studentów i dorosłych. Bierze udział w programach stypendialnych, organizuje wizyty dla szkół, wycieczki z przewodnikiem i dni otwarte. Wspólnie z innymi bibliotekami i organizacjami bibliotekarskimi wspierała np. Libraries Day, który miał miejsce na Malcie 10 grudnia 2014 roku (<http://www.mlc.org.mt/news/13-libraries-day-10th-december-2014.html>). Z kolei w maju 2015 roku przygotowano dla wszystkich zainteresowanych *The Power of the Book Tour* (<https://www.facebook.com/events/354103038112407>) — wycieczkę, podczas której zwiedzający mieli możliwość zapoznania się z procesem renowacji zbiorów, a także obejrzeli kolekcję dokumentów na temat Wielkiego Oblężenia z 1565 roku znajdujących się w zbiorach bibliotecznych.

Biblioteka Narodowa gości w swych murach konferencje i seminaria organizowane przez różne instytucje oraz wydaje własne publikacje. W 2014 roku biblioteka opublikowała pozycję *The 1949 Royal Visit to Malta: memories from the National Library*, wydaną w związku z wizytą księcia Williama na Malcie i w Bibliotece Narodowej z okazji 50-lecia niepodległości kraju (<https://www.facebook.com/www.maltalibraries.gov.mt/photos/a.442921722388390.115330.441397235874172/1016420875038469/?type=1&theater>).

Cyklicznie przygotowywane są wystawy prezentujące zbiory Biblioteki Narodowej. W ostatnich latach zorganizowano m.in. następujące ekspozycje:

- 2010 — *Respicite Astra: A Historic Journey in Astronomy Through Books* — wystawa z książkami z kolekcji Biblioteki Narodowej zorganizowana wspólnie z Astronomical Society of Malta (<https://education.gov.mt/en/education/malta-libraries/Documents/ML - Respicite-Astra-Catalogue.pdf>).
- 2021 — *The Bibliotheca Melitensis: A Passage Through Time* — wystawa z okazji 200-lecia Biblioteki Narodowej (<https://www.facebook.com/media/set/?set=a.478020565556857.100354153.109081375784113&type=3>).
- 2013 — *Tuitio Fidei et Obsequium Pauperum: The Sovereign Military Order of Malta 1113 — 2013* — wystawa z okazji 900-lecia zakonu maltańskiego, na której znalazły się książki, dokumenty, obiekty sztuki. Jednym z najcenniejszych eksponatów na wystawie była bulla Karola V, króla Hiszpanii i Cesarza świętego Cesarstwa Rzymskiego, ofiarowująca zakonowi maltańskiemu, po opuszczeniu Rodos, wyspy Malte, Gozo i Comino (<https://www.facebook.com/media/set/?set=a.749918205033757.1073741835.109081375784113&type=3>).
- 2015 — *Obsidio Melitae: the 1565 event in National Library holdings* — ekspozycja z okazji 450 rocznicy oblężenia Malty przez wojska tureckie w 1565 roku. Na wystawie znalazły się cenne dokumenty, m.in. oryginalne listy władców europejskich do wielkiego mistrza zakonu maltańskiego Jeana de la Valette z gratulacjami po odparciu Turków (<https://www.facebook.com/events/823698807721047>).
- 2015 — *Mostra bibliografica antiquaria „Dante Alighieri”* — wystawa z okazji 750 rocznicy urodzin Dantego. Biblioteka Narodowa posiada w swojej kolekcji wiele edycji dzieł twórcy m.in. wydanie *Boskiej komedii* z 1502 r. przygotowane przez znanego typografa i edytora Aldo Manuzio (1449-1515), czy też XIX-wieczne edycje dzieła z grafiką Gustave’a Doré (1832-1883) (<http://education.gov.mt/en/education/malta-libraries/Pages/Malta-Libraries-Events-and-Activities/Mostra-bibliografica-antiquaria-Dante-Alighieri.aspx>).

Inna formą promocji instytucji są publicznie dostępne wykłady organizowane w budynku Biblioteki Narodowej. W 2015 roku były to np.:

- *The Maltese at Gallipoli* — wykład na temat roli Maltańczyków w czasie I wojny światowej (<https://www.facebook.com/109081375784113/photos/a.112451872113730.15351.109081375784113/1112690078756566/?type=1&theater>).
- *Dar għall-Parlament: L-istorja mill-1921 sal-lum (Start do parlamentu od 1922 do dziś)* (<http://education.gov.mt/en/education/malta-libraries/Pages/Malta-Libraries-Events-and-Activities/Dar-għall-Parlament—Tahdita-Pubblika.aspx>).
- *A Re-assessment of Maltese Political Claims & Resistance under Hospitaller Rule (1530-1798)* — wykład zorganizowany przez Malta Historical Society na temat relacji między zakonem maltańskim a mieszkańcami Malty (<http://education.gov.mt/en/education/malta-libraries/Pages/Malta-Libraries-Events-and-Activities/Public-Lecture-by-Dr-William-Zammit.aspx>).

Zdj. 4. Wystawa w czytelni. Źródło: Arevalo J., *Malta's National Library* [online], 2012 [dostęp: 2015-09-21]. Dostępny w World Wide Web: <http://filforn.blogspot.com/2012/09/maltas-national-library.html>.

Zdj. 5. Czytelnia. Źródło: ERDF109: *Digitization Strategy and Framework for the National Library of Malta. In Investing in your future* [online], 2013 [dostęp: 2015-09-21]. Dostępny w World Wide Web: <https://investinginyourfuture.gov.mt/project/equal-opportunities/digitization-strategy-and-framework-for-the-national-library-of-malta-33947680>.

Zdj. 6. Czytelnia. Źródło: *National Library, Valletta, Malta* [online], 2015 [dostęp: 2015-09-21].
Dostępny w World Wide Web: <http://www.rogerandfrances.com/photoschool.html>.

Biblioteka Narodowa w swej działalności edukacyjno-kulturalnej wykorzystuje również media społecznościowe. Na swoim profilu na Facebooku (działa od 2010 roku, miał ponad 4500 polubień w listopadzie 2015) zamieszcza informacje o wystawach, wykładach, wycieczkach oraz licznych wydarzeniach związanych z popularyzacją bibliotek i książek na Malcie.

Pracownicy instytucji uczestniczą w maltańskich programach radiowych i telewizyjnych. Kanał na YouTube *Mill- Bibjoteka (Z Biblioteki)* zawiera serię filmów emitowanych cotygodniowo w telewizji krajowej w 2015 roku. Tematyka filmów obejmowała m.in. takie zagadnienia jak: przedstawienie skarbów Biblioteki Narodowej, zapoznanie widzów z procesem konserwacji zbiorów, podanie informacji o budynku biblioteki oraz usługach bibliotecznych. Filmy dostępne na kanale (w języku maltańskim):

- [1] *Manuskritt dwar il-Ħajja ta' San Anton Abbati (Rękopis z życia św. Antoniego Opata)* <https://www.youtube.com/watch?v=D7fSPI9BEMc>.
- [2] *L-Arkivji tal-Ordni ta' San Ġwann (Archiwum zakonu Św. Jana)* <https://www.youtube.com/watch?v=0XJcsZCTnvs>.
- [3] *Is-Sezzjoni tar-Restawr (Sekcja Renowacji)* <https://www.youtube.com/watch?v=nnlpgmx-Pgw>.
- [4] *L-incunabulum 'Rhodiorum Historia' ta' Guillaume Caoursin (Inkunabuł 'Rhodiorum Historia' Guillaume Caoursina)* <https://www.youtube.com/watch?v=2tDtMGDO2y8>.

- [5] *Il-Proċess Manwali tar-Restawr (Instrukcja procesu renowacji)* <https://www.youtube.com/watch?v=KhIfB6SeOI4>.
- [6] *Il-Bolla Papali tal-1113 (Bulla papieska z 1113)* <https://www.youtube.com/watch?v=KdPTIYQIRhY>.
- [7] *Il-Proċess ta' Restawr tal-Kotba bil-Magna (Proces restauracji Wielkiej Księgi)* <https://www.youtube.com/watch?v=FgHvMSOaIAM>.
- [8] *Il-Fundatur tal-Bibljoteka (Założyciel Biblioteki)* <https://www.youtube.com/watch?v=ge5i-B9URsw>.
- [9] *Il-Legatura (Oprawa)* <https://www.youtube.com/watch?v=ntBP2HQzPw>.
- [10] *'L'Atlantide' ta' Giorgio Grognet ('L'Atlantide' Giorgio Grognet [1774-1862])* <https://www.youtube.com/watch?v=9kYonTlBhUI>.
- [11] *L-Istatuti tal-Gran Mastru Verdalle (Statut Wielkiego Mistrza Verdalle [1531-1595])* <https://www.youtube.com/watch?v=PKbFeVj0HsY>.
- [12] *Maġep u Pjanti fil-Bibljoteka. Parti I (Mapy i Biblioteka roślin. Część 1)* <https://www.youtube.com/watch?v=hbwhy2Kv0JY>.
- [13] *Il-Kanonku GP Agius De Soldanis (Kanon GP Agius De Soldanis)* <https://www.youtube.com/watch?v=plOuTFiIALI>.
- [14] *Maġep u Pjanti fil-Bibljoteka. Parti II (Mapy i Biblioteka roślin. Część 2)* <https://www.youtube.com/watch?v=PY5rZ2lg95g>.
- [15] *Il-Legatura Personalizzata (Oprawy osobiste)* <https://www.youtube.com/watch?v=XYvG6e0oJPg>.
- [16] *Il-Binja tal-Bibljoteka (Budynek Biblioteki)* <https://www.youtube.com/watch?v=if5roJ0pmwA>.
- [17] *L-Ewwel Gazzetti bil-Malti (Pierwsze gazety maltańskie)* <https://www.youtube.com/watch?v=h8yOaWsDX1Q>.
- [18] *Is-Sala tal-Qari (Czytelnia)* <https://www.youtube.com/watch?v=rD45Gq-PD3M>.
- [19] *L-Incunabula (Inkunabuły)* <https://www.youtube.com/watch?v=8lCt5k76G2E>.
- [20] *Il-Ktieb ta' Fra Saba da Castiglione (Książka Fra Saba da Castiglione [1480-1554])* <https://www.youtube.com/watch?v=AwxiOFmA4iQ>.
- [21] *Kurżitajiet fil-Bibljoteka (Ciekawostki w Bibliotece)* <https://www.youtube.com/watch?v=Cm78tzbsJQc>.
- [22] *L-Emeroteka (Kolekcja gazet)* <https://www.youtube.com/watch?v=-wSAHlwvfGM>.
- [23] *Il-'Ponsolby Album' (Album Ponsolby)* <https://www.youtube.com/watch?v=iWQZU8JHHKU>.
- [24] *Turist ta' 200 Sena ilu (Turystyka 200 lat temu)* <https://www.youtube.com/watch?v=-6cOvOW9lTuo>.
- [25] *L-ilbies tal-Kavallieri fis-seklu 18 (Ubiory rycerzy w 18 wieku)* <https://www.youtube.com/watch?v=G24jvYlLu8g>.
- [26] *In-Nies fl-Akwarelli ta' Brochtorff (Ludzie na akwareli z Brochtorff)* <https://www.youtube.com/watch?v=g6k-cvVqf-s>.

- [27] *Il-Vinjetti (Winiety)* <https://www.youtube.com/watch?v=UteGJbh7KWk>.
- [28] *L-ilbies tal-irġiel fl-aħħar tas-seklu 18 (Odzież męska pod koniec XVIII wieku)* <https://www.youtube.com/watch?v=uYuY70WSmrc>.
- [29] *L-Inciżżjonijiet tal-Assedju l-Kbir (Przerwanie Wielkiego Oblężenia)* <https://www.youtube.com/watch?v=43KjiUu5WcU>.
- [30] *Il-karikaturi ta' Gerada fil-gazzetti (Karykatury [Alfreda] Gerady [1895-1968] w gazetach)* <https://www.youtube.com/watch?v=BM0H6hOYSoE>.
- [31] *Dokument dwar l-użu tax-xwabel (Dokument o użyciu mieczy)* <https://www.youtube.com/watch?v=VnhHIGTKOs4>.
- [32] *Mons Alfredo Mifsud — ex Bibliotekarju (Mgr Alfredo Mifsud [1866-1920] — były bibliotekarz)* <https://www.youtube.com/watch?v=tUQv90MfhwI>.
- [33] *Restawr minn Lions Club Sliema (Przywrócenie z Lions Club Sliema)* https://www.youtube.com/watch?v=Lrp6bf_LsoM.
- [34] *Restawr ta' Inciżżjonijiet (Konserwacja)* <https://www.youtube.com/watch?v=MI6hs7PUi4s>.
- [35] *L-iskoperta tal-Ġgantija (Odkrycie Ggantija [stanowisko archeologiczne na Wyspie Gozo])* <https://www.youtube.com/watch?v=Vfxqy7diNyw>.
- [36] *L-Att ta' Donazzjoni tal-1530 (Akt darowizny 1530)* <https://www.youtube.com/watch?v=06zbeGocG5k>.
- [37] *Id-Digitization (Digitalizacja)* <https://www.youtube.com/watch?v=YhBqVnYNUzI>.
- [38] *L-ilbies tan-nisa fl-aħħar tas-seklu 18 (Odzież kobieca pod koniec XVIII wieku)* <https://www.youtube.com/watch?v=Gj3djHj60I4>.
- [39] *Disinni ta' Mattia Preti fi storja li qatt ma giet ippublikata (Motyw Mattia Preti [1613 — zm. 1699 w Valletta; malarz włoski] w historii, która nigdy nie została opublikowana)* <https://www.youtube.com/watch?v=pnNRB7KDKyM>.

Maltańska Biblioteka Narodowa, spełniając wszystkie funkcje bibliotek narodowych, związane z rejestracją i przechowywaniem całego dorobku piśmienicznego kraju i wydawnictw dotyczących Malty, jest placówką promującą nie tylko własną kolekcję, ale biorącą udział w wielu przedsięwzięciach naukowych i kulturalnych. Instytucja przyczynia się do promocji niewielkiej, ale mającej niezwykle ciekawą historię Republiki Malty, będącej dla wielu osób z naszej części Europy nieznaną wyspą na krańcach kontynentu. Kolekcja Biblioteki Narodowej odzwierciedla skomplikowane losy archipelagu wysp, na których mieszały się wpływy fenickie, rzymskie, arabskie, normandzkie, włoskie, francuskie, brytyjskie. Pozostałością panowania zakonu maltańskiego na wyspie jest bogate archiwum przechowywane w bibliotece. Aktywność edukacyjna i kulturalna obejmuje organizowanie wystaw, wycieczek, wykładów, a do działań marketingowych wykorzystuje się nowoczesne środki komunikacji i media społecznościowe.

Bibliografia

- [1] *Biblioteka Narodowa Malty*. In *Wikipedia* [online], 2015 [dostęp: 2015-09-21]. Dostępny w World Wide Web: https://pl.wikipedia.org/wiki/Biblioteka_Narodowa_Malty.
- [2] *Bibljoteka Nazzjonali: Quality Service Charter* [online], 2001 [dostęp: 2015-09-21]. Dostępny w World Wide Web: http://education.gov.mt/en/education/malta-libraries/Documents/Quality_Service_Charter_Maltese.pdf.
- [3] *Department of Library Information & Archive Sciences*. In *University of Malta* [online], 2015 [dostęp: 2015-09-21]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.um.edu.mt/maks/las>.
- [4] *ERDF109: Digitization Strategy and Framework for the National Library of Malta*. In *Investing in your future* [online], 2013 [dostęp: 2015-09-21]. Dostępny w World Wide Web: <https://investinginyourfuture.gov.mt/project/equal-opportunities/digitization-strategy-and-framework-for-the-national-library-of-malta-33947680>.
- [5] *Library*. In *University of Malta* [online], 2015 [dostęp: 2015-09-21]. Dostępny w World Wide Web: <https://www.um.edu.mt/library>.
- [6] *Malta Libraries*. In *Ministry of Education and Employment* [online], 2015 [dostęp: 2015-09-21]. Dostępny w World Wide Web: <http://education.gov.mt/en/education/malta-libraries/Pages/About-Us.aspx>.
- [7] *Malta Libraries*. In *YouTube* [online], 2015 [dostęp: 2015-09-21]. Dostępny w World Wide Web: <https://www.youtube.com/channel/UCWSIz6PUWgF2O3sxLfWsbw>.
- [8] *Malta Libraries Act* [online], 2011 [dostęp: 2015-09-21]. Dostępny w World Wide Web: <http://education.gov.mt/en/education/malta-libraries/Documents/ML-Malta-Libraries-Act-2011.pdf>.
- [9] *Malta Libraries Council* [online], 2015 [dostęp: 2015-09-21]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.mlc.org.mt>.
- [10] *Malta Library and Information Association* [online], 2015 [dostęp: 2015-09-21]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.malia-malta.org>.
- [11] *Malta School Library Association* [online], 2015 [dostęp: 2015-09-21]. Dostępny w World Wide Web: <https://maltasla.wordpress.com>.
- [12] *'Mill-Bibljoteka' Features — TVAM*. In *YouTube* [online], 2015 [dostęp: 2015-09-21]. Dostępny w World Wide Web: <https://www.youtube.com/playlist?list=PLpxLCf8p090sbMvazCvaek9Df5TrvGvV4>.
- [13] Misztal M., *Historia Malty*. In J. Łaptos (red.), *Historia małych krajów Europy: Andora, Liechtenstein, Luksemburg, Malta, Monako, San Marino*, Wrocław, 2007, s. 251-391.
- [14] Muscat R., *Libraries and librarianship in Malta*, „Bibliothek”, 2004, Nr 2, s. 193-196.
- [15] *National Library*. In *Ministry of Education and Employment* [online], 2015 [dostęp: 2015-09-21]. Dostępny w World Wide Web: <http://education.gov.mt/en/education/malta-libraries/Pages/National%20Library/default1101-6150.aspx>.

- [16] *National Library: Quality Service Charter* [online], 2001 [dostęp: 2015-09-21]. Dostępny w World Wide Web: http://education.gov.mt/en/education/malta-libraries/Documents/Quality_Service_Charter_English.pdf.
- [17] *National Library Catalogue*. In *Malta Libraries* [online], 2015 [dostęp: 2015-09-21]. Dostępny w World Wide Web: <https://www.maltalibraries.gov.mt/nationallibrary/opac>.
- [18] *National Library of Malta*. In *Facebook* [online], 2015 [dostęp: 2015-09-21]. Dostępny w World Wide Web: <https://www.facebook.com/National-Library-of-Malta-109081375784113/timeline>.
- [19] *National Library of Malta*. In *Wikipedia* [online], 2015 [dostęp: 2015-09-21]. Dostępny w World Wide Web: https://en.wikipedia.org/wiki/National_Library_of_Malta.
- [20] *The National Library of Malta celebrates the Order's past and present*. In *Order of Malta* [online], 2013 [dostęp: 2015-09-21]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.orderofmalta.int/news/66929/the-national-library-of-malta-celebrates-the-order-past-and-present/?lang=en>.
- [21] Sciberras J., *The National Library of Malta: A Library in Evolution* [online], 2013 [dostęp: 2015-09-21]. Dostępny w World Wide Web: http://www.malia-malta.org/bank/media/web/pdfs/10_NLM_Joanne_Sciberras.pdf.
- [22] Sciberras L., *A Marketing Tool for the Information Industry: Malta and its National Bibliography*, „Library Management”, 1986, Vol. 7, iss. 3, p. 2-40.
- [23] *Statistics on libraries*. In *National Statistics Office — Malta* [online], 2015 [dostęp: 2015-09-21]. Dostępny w World Wide Web: https://nso.gov.mt/en/News_Releases/View_by_Unit/Unit_C1/Living_Conditions_and_Culture_Statistics/Pages/Statistics-on-Libraries.aspx.
- [24] *Stefano Ittar*. In *Wikipedia* [online], 2015 [dostęp: 2015-09-21]. Dostępny w World Wide Web: https://pl.wikipedia.org/wiki/Stefano_Ittar.
- [25] *Valletta and Grand Harbour from the air*. In *YouTube* [online], 2015 [dostęp: 2015-09-21]. Dostępny w World Wide Web: <https://www.youtube.com/watch?v=qAv7vCpZkb8>.
- [26] Vella Ch., *An icon of learning and historical importance*. In *Timesofmalta.com* [online], 2012 [dostęp: 2015-09-21]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.timesofmalta.com/articles/view/20120624/arts-entertainment/An-icon-of-learning-and-historical-importance.425886>.

